
Písně žízň a lásky

Kam se poděla poslední čtvrtina 20. století a s ní i svět vesnických tancovačkových kapel, které víkend co víkend na zábavách oblažovaly české a moravské publikum? Tu a tam ještě narazíme na ručně malované plakáty s pozvánkami na vystoupení koryfejí starých časů, z nichž mnozí slaví už více než padesát let hudební činnosti. Zájem mladé veřejnosti se obrátil ke světově se tvářícím diskotékám a na kouzlo lokálních kapel se pozvolna zapomíná.

PŘIPRAVIL: JOSEF VLČEK

Kořeny českých tancovačkových kapel objevíme už v polovině 60. let. Příchod beatu pozvolna vytlačil oblíbené maloměstské taneční čaje o páté do pozdějších hodin a barově znějící orchestry nahradil čtyř- až pětičlennými soubory s elektrickými kytarami, při nichž se do maturitního věku dospívající mládež dosyta vyřádila.

ROCKOVÝ JED OVLÁDL VENKOV

Asi by se nikdy nerozvinul do takové šíře, kdyby nebylo normalizace na začátku 70. let. Její součástí bylo tažení proti mladé hudbě, které odsunulo rock až na periferie a do zapadlých hospod a sokoloven ve vesničkách v okolí velkých měst. To, co v tehdejších tvrdých podmínkách neprocházelo jako koncertní akce, začalo kupodivu přežívat v podobě tanečních zábav pořádaných v zimě v místních kulturních domech a v létě občas i pod širým nebem. Pro hudebníky první generace tancovačkových kapel to byla zvláště kolem poloviny 70. let jedna z mála příležitostí, jak zůstat alespoň amatérsky nebo poloprofesionálně u muziky. Tancovačkám jako jedné z mála příležitostí si zahrát se nevyhýbaly ani takové věhlasné soubory jako Jazz Q nebo Energit, a později na nich hrály dokonce i alternativní kapely jako Chadimovo Extempore – a s chutí. Mnohé z tehdejších tancovačkových špiček, například Benefit, byly tak známé a vážené, že na jejich vystoupení do těžko dostupných středočeských zapadáků jezdil každý víkend zástup nadšených pražských rockerů.

Brzy ale mělo své dobré místní kapely i Plzeňsko, východní Čechy nebo Zlínsko. Vliv muzikantských uprchlíků z měst totiž inicioval zrození celé vlny původních

venkovských tanečních kapel. V polovině 70. let měl každý okres nejméně jednu zábavovou rockovou kapelu, a některé z nich svým akčním rádiem pokrývaly dokonce celý kraj nebo dva. Mnohé z těchto souborů působí dodnes a často v nich hrají už potomci zakladatelů.

Tehdejší kulturní orgány vytvářely tlak na to, aby soubory měly co největší podíl vlastního repertoáru. Většina muzikantů stejně neuměla anglicky, takže zájem psát původní písně byl na obou stranách. Inspirace byla ale větší – angloamerická. Sedmdesátá léta byla ve znamení hard rocku a glam rocku a tyto směry se podepsaly na hudební podstatě českých zábavových kapel. Nejdříve je inspirovaly skupiny Deep Purple a Uriah Heep, ale definitivně vtiskly odstrčené české hudební scéně svůj svéráz kapely jako Sweet nebo Slade. Oč méně bylo v jejich hudbě černošských vlivů, o to více se hodilo klasické evropské hudební vzdělání, které vyhovovalo místním muzikantům, jejichž hudební obzor se rodil v podobně orientovaných „liduškách“.

Nedostatek kontaktů se zahraničím nutil kapely, aby hledaly své vzory i na oficiální domácí populární scéně. Nebylo na ní sice skoro nic, o co by se dalo opřít, ale na začátku 80. let se řada kapel inspirovala aspoň Jiřím Schelingerem, Olympikem a Katapultem. Zpěváci začali houfně napodobovat Schelingerův chrapot a Jandovu nosovou výslovnost. Zvláště tancovačková druhá liga zněla jako jejich odvar.

BEZ OPLODŇOVÁKŮ TO NEŠLO

Na stránkách skupiny Brutus napsal kdosi výstižnou definici toho, jak vypadal tehdejší tancovačkový rock: „Je pravda, že komu jde o poslech kvalitní hudby, tak nejlevnější varianta je

z YouTube přes kvalitní zařízení. Ušetříte vstupné, příp. jízdné, útratu za předražené občerstvení, ušetříte si opilost, zranění, nevyspání, napadení... Kdo však hledá něco jiného než hudební zážitek, to jest hluk, řev, zakouřeno, polití pivem, napadení opilcem, souložení, společenský styk, ten ať jezdí na akce.“

Po takovém vyznání nepřekvapí, že část repertoáru těchto souborů tvořily pijácké písně, obvykle v rychlém tempu. Název písně Jdem pivo žrát západočeské skupiny Vejce říká v podstatě vše. Zpívá se i o tom, jak to dneska rozjedeme, chválí se kořalka a pivo nebo hezké holky, které určitě budou v sále. A to i přesto, že podle statistik z poloviny 80. let na rockových tancovačkách výrazně dominovali muži, prý v poměru 7 : 3. Od lidovek a písní lidu pražského, s nimiž měl tancovačkový rock spoustu společných témat, se novodobá hospodská hudba liší hlavně tím, že moderní písně obvykle postrádají epický prvek.

Druhou, ale možná nejsilnější zbraní každé tancovačkové kapely byl ploužák alias oplodňovák. Pomalá rocková skladba s vášnivým výkonem zpěváka a dlouhým kytarovým sólem. Rozpálení křepčící tanečníci se aspoň na chvíli spárují a horká, alkoholem lehce opojená mladá těla se k sobě přitisknou. O následujících nočních hodinách by pak mohly parky a křoviny v okolí kulturáků mnohé vyprávět. Dříve, než se objevil pojem Husákovy děti, říkávalo se této generaci „děti z tanečních zábav“.

Správná kapela měla v repertoáru několik oplodňováků a ty špičkové se mohou chlubit i tím, že některé z nich v 80. letech pronikly na gramofonové desky a staly se kultovními skladbami po celé republice. Připomeňme si například Přízrak 7. B od Karamelu, Zahradu ticha od Projektilu, Divadelní společnost J. K. Tyla (známou spíš jako Kejkličí toulaví) od Odyssey nebo První políbek od Brutusu. Dnes to jsou písně, které můžeme označit za zlidovělé.

PŘEŽÍT NEBYLO SNADNÉ

Tancovačkovým kapelám bývá často vyčítáno jejich podlézání komunistickému režimu. Ano, je pravda, že řada



Argema, foto: Michal Pavlásek

z nich se účastnila Festivalu politické písně. Často to bylo pod tlakem zřizovatele nebo z alibismu. Existuje mnoho příkladů, že za výtržnosti nezodpovídali pořadatelé, ale paradoxně umělci. Těžko ale mohli úředníci národních výborů zakazovat soubor, který se dobře umístil v krajském nebo celostátním kole.

Pro tuto příležitost kapely obvykle tvořily neškodné písně tepající určité společenské nešvary – alkohol, rychlou jízdu, pozdní příchody do zaměstnání a podobně. Většinou to byly kostrbaté říkanky, které si braly za vzor technologii angažované písně, již už předtím rozvinuli někteří textaři Olympiku, hlavně Jiří Oulík. Byly to karatské suchoprské výlevy v druhé osobě jednotného čísla, v nichž zpěvák protivně mentorským tónem vyčítal svému imaginárnímu posluchači jeho chyby: „Ty piješ, ty svádíš děvčata, ty jezdíš moc rychle, ty špatně skončíš...“ Občas se ozývaly i příkazy a rozkazy: „Daruj krev, daruj krev,“ ječel třeba polabský metal Iras. Funkcionáři byli spokojeni a fanouškové si septali o vampýrském songu. Ke konci 80. let se objevilo také několik protinarkomanských písní. Byly však spíše o čichání rozpouštědla Čikuli než o hašiši nebo heroinu.

ZLATÁ DEVADESÁTÁ

Léta devadesátá byla vrcholem českého tancovačkového rocku. Nově vznikající gramofirmy rády braly pod svá křídla zkušené muzikantské party s bohatým repertoárem. Soubory byly naopak rády, že jejich písně díky celostátní distribuci překračovaly původní oblasti jejich působení.

Pravděpodobně prvním polistopadovým tancovačkovým hitem, který oslovil celostátní rozhlasový trh, byl Jarošovský pivovar od Argemy. Brzy po něm následovala zlidovělá odrhovačka Hrobař od zlínské kapely Premiér, vlastním nákladem vydané Víš od benešovského Keksu, v devadesátém pátém přišlo brutusácké Půjdem spolu do nebe z filmu Indiánské léto a řada dalších skladeb včetně slavné odrhovačky Mašinka. Nejspíš posledními velkými hity českého tancovačkového rocku bylo Vyznání od dvojice odpadlíků z Argemy, kteří si říkali Bobr a Motýl, a samozřejmě Šenkýřka od jihlavského baviče Jarý Hypochondra.

Brzy potom tancovačkový rock definitivně zmizel ze světél velkých scén a vrátil se do svého regionálního mikrosvěta. ☒